

16. ՄԵՌԼԻ ՀՐԵՇՏԱԿԸ

Ավալ ժամանակին մի թագավոր ա ըլնում, ունենում ա իրեք տղա՝ իրեքն էլ մինը մնից բեթար ասսու էրեսիցը թափած, շար Հոսիանոս: Խեղճ հերը մեռնում էր նրանց խրատելուն:

— Ա՛յ որդիք,— ասում էր,— ախար ընչանք ե՞ր. չէ՞ դուք էլ մեղք էք, ես էլ. տենում էք ծերացել եմ, ըսօր կամ, էգուց չկամ՝ էն վա՛խտը: Խելք ունեք, քանի գլխներիդ սաղ եմ, ինձ լսեք, մի բանի, մի փեշակի կպեք, մի կտոր հացի տեր էլեք. թե չէ աստոծ չանի, աստոծ էն հավը շխոսացնի, որ գլուխս վե դրի, էն վախտը շատ ա՛խ ու վա՛խ կանեք՝ էլ ձեռներդ չեմ ընկնի:

Համա ո՛ւմ ես ասում. հո պա՛տին ասած, նրանց՝ մի՛ն էր:

Ըսենց անց կացավ մի տարի, էրկու տարի, իրեք տարի, շորս տարի, ընչանք տղեքը մենծացան, բոյ արին, խելքները քիչ-միչ բան կտրեց, թագավորը միտք արեց, ասեց՝ ճիշտեմ սրանց առու-տուրի տամ տենամ, բա՛լի խելոքանում, մարդ են դառնում:

Կանչեց մենծ տղին. — Ո՛րդի,— ասեց,— ա՛ռ էս իրեք հարիբ մանեթը, տա՛ր քեզ հմար առուտուր արա, ինչ կանես՝ կանես, դու գիտաս:

Տղեն հոր ձեռը պաշեց, իրեք հարիբ մանեթն առավ, տարավ բազար, դե՛ս տվեց, դե՛ն տվեց, ինչ որ աչքն ընկավ՝ առավ. հա-մա ի՛նչ առավ, ծախեց՝ զիան արեց, ի՛նչ առավ՝ զիան արեց,

ըսենց փողերը քոմմա ֆող ու մոխիր արեց, իրիկունը լափ դարտակ էկավ ընդե կաննեց:

— Ո՛րդի,— հարցրեց թագավորը,— ըսօր առուտուրդ ո՞նց անց կացավ. ըսկի զադ-մադ աշխատեցի՞ր:

— Զէ՛, ա՛յ հեր,— ասեց տղեն,— ի՛նչ առա՛ վնաս արի, ի՛նչ առա՛ վնաս արի, զադ էլա դատում շմնաց. սավայի աշխատանքը՝ մային էլ վրեն գրի:

— Գնա՛, ո՛րդի,— ասեց թագավորը,— դու մարդ դառնողը չես. մարդ դառնայիր, հմի վաղուց իր մարդ դառն:

Կանչեց միջենկ տղին, հանեց նրան էլ իրեք հարիր մանեթ տվեց:

— Ա՛ռ, ո՛րդի,— ասեց,— հմի էլ քեզ եմ իրեք հարիր մանեթ տալի. տար քեզ հմար առուտուր արա՛:

Միջենկ տղեն ա՛ հոր ձեռը պաշեց, իրեք հարիր մանեթն առավ, տարավ բաղար, է՛ս առավ, է՛ն առավ, սրա՛ն տվեց, նրա՛ն տվեց, ի՛նչ առավ, ծախեց՝ վնաս արեց, ի՛նչ առավ՝ վնաս արեց. փողերը քոմմա ֆող ու մոխիր արեց, իրիկունը դարտակ¹ ձեռով էկավ ընդե կաննեց:

— Հը՛, ո՛րդի,— հարցրեց թագավորը,— ի՛նչ արի, ինչ շարիր, զադ-մադ աշխատեցի՞ր, թե չէ:

— Զէ՛, ա՛յ հեր,— ասեց տղեն,— հենց ի՛նչ առա՛ վնաս արի, ի՛նչ առա՛ վնաս արի, սավայի աշխատանքը, դեռ հլա մային էլ քոռ ու փուշ արի, թողի:

— Գնա՛, ո՛րդի, դո՛ւ էլ աղպորդ նման մարդ դառնողը չես. մարդ դառնայիր, հմի վաղուց իր մարդ դառն:

Կանչեց պուճուր տղին.— Ո՛րդի,— ասեց,— հմի էլ քեզ եմ տալի իրեք հարիր մանեթ, տա՛ր առուտուր արա: Քեզ տենամ, ո՛րդի, աղպորտանցիցդ ճրագ չկպավ, բալի էլի քեզանից կպնի:

Պուճուր տղեն ա՛ հոր ձեռը կպալի, իրեք հարիր մանեթը կառնի, կէթա մեյդանը, կտենա էնքա՛մ խալիս են կիտվե, էնքա՛մ խալիս են կիտվե, որ ասեղ քցելու տեղ չկա: Կմոտանա, կտենա մի մեռել գեննին վեր են քցե, հենց ո՛վ հասնում ա՛ տալի, ո՛վ հասնում ա՛ տալի, էրես-մերես, քիթ, պուճուր չեն հարցնում, որդե ըլնում ա տալիս են:

¹ Տպագիր տեսքում այս բառից առաջ եղել է՝ լափ, որը ջնշել է բանահավաքը և հետո ավելացրել՝ ձեռով (Մ. Կ.):

— Ա՛յ աղայեր,— հարցնում ա թագավորի տղեն,— էդ խեղճ մեռելը ձեզ ի՞նչ ա արեւ. խի՞ էք տալի, բա դուք իսաֆ չունե՞ք:

— Թագավորի ցեղը սաղ ըլնի,— ասում են,— մեզ փող ա տալու. սաղ վախտը ինչ արինք-չարինք, չկարացինք առնի, հմի մեռել ա, ծեծում ենք, բալի մեր փողի ինազն՝ էլա հա՞նենք նրանից:

— Ո՞ւմ ի՞նչքամ ա տալու,— հարցնում ա թագավորի տղեն:

— Քսա՛ն մանեթ ինձ ա տալու,— էն դհից մինը ձեն ա տալի:

— Ա՛ռ էս քու քսան մանեթը,— ասում ա: Տալիս ա՝ ճամփու դնում:

— Երե՛սուն էլ ինձ ա տալու,— ձեն ա տալի մի ուրիշը:

— Ըս էլ քու երեսուն մանեթը:— Սրան էլա տալի, ճամփու դնում:

— Հի՛սուն էլ ինձ,— ձեն ա տալի մեկելը՝

— Ըս էլ քու հիսունը: Դե ասե՛ք տենամ էլ ո՞ւմ ինչքամ ա տալու:

— Հա՛րիր մանեթ էլ ինձ ա տալու,— ձեն ա տալի մի ուրիշ մարդ:

— Ա՛ռ, ըս էլ քու հարիրը:

Մախլաս՝ գլխներդ ինչ ցավացնեմ, հենց ո՛վ ինչքամ ուզեց՝ հանեց տվեց, ո՛վ ինչքամ ուզեց՝ հանեց տվեց, ընչանք պարտքը քոմմա պրծալ:

— Էս մեռելը էլ հո մարդի զադ չի՞ տալու,— հարցրեց թագավորի տղեն:

— Չէ՛,— ասեցին,— հմի ինչ ուզում ես՝ արա՛, տա՛ր, ոտով-գլխով քեզ:

Թագավորի տղեն էն սհաթն էթում ա տերտեր կանչում, բերում, մեռլին տանում ժամը, ընդիան էլ իրա ծախսովը տանում թաղի տալի: Ըսենց իրեք հարիր մանեթն էլ քոռ ու փուչ ա անում, իրիկունը լափ դարտակ գալի բնդե կաննում:

— Հը՛, ո՛րդի,— հարցնում ա թագավորը,— ըսօր դո՞ւ ինչ ես արեւ, ասա՛ տենամ:

— Ըսկի՛, ա՛յ հեր. տված փողերդ քոմմա ֆող ու մոխիր եմ արեւ, դրադին կաննեմ:

¹ Տպագիր տեքստում՝ հարիֆն, ուղղումը բանահավաքինն է (Մ. Կ.):

Նստում ա հորը մին-մին նաղլ անում՝ ո՛նց զնաց մեյդանը, տեհավ մի մեռել գեննին վեր են քցե՝ ամեն գհից ծեծում. հարցրեց. «եի՞ էք ծեծում». ասեցին. «Մեզ փող ա տալու, եննա հանեց քոմմա պարտքը տվեց, զնաց տերտեր կանչեց, տարավ թաղիլ տվեց»:

— Աֆա՛րիմ, ո՛րդի,— ձեն ա տալի թագավորը,— զորա՞նաս, շա՛տ լավ բան ես արե. էն մեռլի վարձքն էլ քեզ հերիք ա:

Ասում ա թե չէ, թախտիցը վեր ա գալի, տղի ճակատը պաշում: էն սհաթը հրամայում ա իրա նազիր-վեզիրն, որ էթան խաղինիցը մի զոգ ոսկի բերեն՝ տան տղին:

— Ո՛րդի,— ասում ա,— զնա՛ ուրիշ երկիր ապրանք ա՛ռ, բե՛րստե ծախա, աղպորտանցդ միջին բալի էլի դո՛ւ իմ էրեսը պարզ անես:

— Լա՛վ, ա՛յ հեր, որ հրամայում ես՝ կեթամ:

Թողում ա էթում մեյդանը, ասում ա՝ ինձ հմար մի նոքար բռնեմ, որ ճամփին աղաքիս ղուլլուղ անի, բան անի, յա ապրանքին մոզաթ կենա: Դե՛ս ա ման գալի, դե՛ն ա ման գալի, սրան հարցնում, նրան հարցնում նոքար չի գտնում: Վերջը որ շատ ման ա գալի, մի շեկ, ճղրիկ մարդ ա ռաստ գալի:

— Աղա՛, — ասում ա,— նոքար չե՛ս ուլի:

— Խի՞ չեմ ուլի,— ասում ա,— զաթի ես էլ նոքարի եմ ման գալի: Տարենը ի՞նչ տամ,— հարցնում ա:

— Ըսկի զագ չեմ ուլում,— ասում ա:

— Ո՛նց թե զագ չեմ ուլում:

— Ջե՛մ ուլում, էլի. ես անփող պտի քեզ ղուլլուղ անեմ,— ասում ա:

— Լա՛վ, որ ուլում ես՝ դո՛ւ գիտաս. մեղքն ու վարձքը քու շլինքը:

— Էդ հո էդ՝ Մի բան էլ պտի ասեմ. թե ռազի էլար, հո ես քու նոքարն եմ, դու իմ աղեն. թե չէ՝ հո չէ, աստոծ քեզ էլ բարի տա, ինձ էլ:

— Ի՞նչ պտի ասես,— հարցնում ա թագավորի տղեն,— ասա՛ տենամ:

— Աղա՛, — ասում ա,— որ քու նոքարն ըլնեմ, ի՛նչ ասեմ, ի՛նչ անեմ, ո՛ւր տանեմ՝ ո՛ր ասես ձեն-ծպտուն չպտի հանես: Որ ճամփա դուս էկանք, ասեմ. «Ըստե վե գանք», պտի վե գաս, «է՛ս

անենք», պտի անես. մախլաս, հեռը քեզանից որ ասեմ՝ ջո՛ւրն ընկի, պտի ընկնես: Ղա՛րուկ ես, թե չէ:

— Ղա՛րուկ եմ,— ասում ա.— հենց ինչ ասես՝ անկաջ կանես:

— Թե դու դարուկ ես, բաս ես էլ քու նոքարն եմ:

Թագավորի տղեն էս նոքարին աղաք արեց, բերեց տուն: Էդ գշեր ըստե կացան, ճամփի թաղարեք տեհան, մի քանի մամվա պաշար վե կալան, մախլասի՝ ճամփի հմար ինչ պետքն էր վե կալան, հեզսի օրը, էնգլխեն վե կացան, տղեն գնաց հոր ձեռը պաշեց, աստու անումը տվին՝ ընկան ճամփա:

Գնացին, գնացին, շատն ու քիչն աստոժ գիտա, մի օր, էրկու օր, իրեք օր, ցերեկ գնացին, գշեր գնացին, լիս գնացին, մութ գնացին էկան մի գեղի կշտի վեր էկան: Տեհան էդ գեղիցը մի ջահել-ջիվան, աչքը մուրաղի տղա տանում են թաղելու: Մեռլատերերն էլ ո՛նց են լաց ըլնում, ո՛նց են լաց ըլնում, ո՛նց սուգ ու շիվան անում, որ աստոժ փրկի, աղատի՝ մարդի լերդ ու ջիգլար էրում են, փոթոթում թողում:

Թագավորի տղի նոքարը էս որ տենում ա, տեղիցը վեր ա կենում, էթում եդ մեռլի աղաքն ընկնում, հաղ անելոն, ուրախանալոն, ծիծաղելոն էթում ընչանք գերեզմանները, եդ թողում, գալի տղի կուշտը: Մեռլավորը սաղ մնում ա սառած մտիկ անելոն, թե էս մարդը գի՛ժ ա, ի՛նչ ա. էդ թավուր ջահել-ջիվան տղի վրեն լաց ըլնելու տեղակ՝ էկել ա ուրախանում, հաղ անում: Ընենց էլ թագավորի տղեն մնացել էր արմացած նոքարի վրեն. ուզում էր խոսա, հարցնի տենա՝ խի՞ ա ըտենց անում, համա ի՛նչ ասես՝ մի հետ խոսք էր տվե, որ ինչ անի՝ անի, ձեն-ծպտոն չհանի. սրա հմար էլ սուա կացավ, ասեց՝ տենամ վերջն ի՛նչ ա ըլնում:

Գշերն էդ գեղումը կացան, առավոտը լիսը բացվեց թե չէ, վե կացան գնացին իրանց ճամփեն: Էկան, էկան, էկան, շատն ու քիչն աստոժ գիտա, հասան մի ուրիշ տեղ, ըտե վեր էկան: Տեհան ըտե էլ մի ծեր, գզրզված մարդի հրեն տանում են թաղելու: Դե չունքի ծեր էր, մեռլավորը ըսկի լաց էլ չէր ըլնում: Նոքարն էս տեհավ թե չէ, էլի տեղիցը վե կացավ, գնաց ընկավ էդ մեռլի աղաքը, լաց ըլնելոն, գլխին ծծծելոն, սուգ ու շիվան անելոն էկավ ընչանք գերեզմանները. կացավ ընչանք թաղեցին, պրծան, նո՛ր ինքն էլ մեռլավորի հենա թողաց եդ էկավ: Խալխը մնացել ին մաթ էլած, թե էդ մարդն ո՛վ ա, որ քոմմքից շատ ա մղկտում էդ ծեր, գզրզված

մարդի հմար: Ընենց էլ թագավորի տղեն էս քոմմա տենում էր, համա չէր կարում խոսա, հարցնի տենա էս ի՞նչ բաս ա, խի՞ ա ըտենց անում:

«Աղպե՛ր,— միտք էր անում թագավորի տղեն,— սրանից աղաք էն գեղումը մի ջահել-ջիվան տղա ին թաղում, խալսը քոմմա լաց ին ըլնում, գլխենքին վա՛յ տալի, սուգ ու շիվան անում՝ սա ուրախանում, ծիծաղում էր, ըսկի վեջն էլ չէր: Հմի էս ծեր, հարիւր տարեկան մարդի հմար, որ հա՛յ-հա՛յը գնացե, վա՛յ-վա՛յն էր մնացե՞ն էսքամ դարտ ա անում. մախլա՛ս, շեմ՝ գիտա էս ի՞նչ թավուր մարդի ռաստ էկա: Խոսամ՝ չիլնի, շունքի մի հետ խոսք եմ տվե. լխոսամ՝ սիրտս ա ճաքում: Էլի լավն էն ա,—ասեց,—սուս կենամ, հենց ինչ ուզում ա անի. տենամ սրա տուտը ո՞րդի ա կտրվում»:

Առավոտը աղոթարանը բացվեց թե չէ, էդ գեղիցը դուս էկան ընկան ճամփա: էկան, էկան, շատն ու քիչն աստոծ գիտա, մի օր, էրկու օր, իրեք օր, գշեր, ցերեկ գնացին՝ հասան մի ուրիշ գեղ: էս գեղումը դրանց բախտիցը հարսանիք ա ըլնում: Հարսանքատերը գալիս ա սրանց էլա հարսանիք կանչում. ասում ա՝ դարիւր մարդիկ են, թո՛ղ գան մի քիչ ուրախանան: Թագավորի տղեն իրա նոքարի հեննա վեր ա կենում, էթում հարսանիք: Հացի վախտը բերում են հացը քցում, ամանըքով կիրակրենբը իրար եննուց բերում դնում հարսանքավորի աղաքը: Ուտում են, խմում, քեֆ, ուրախություն անում: Հացը որ պրծնում ա, էդ նոքարը ուսուլով ամանըքանցից մինը վեր ա ունում, դնում փեշի տակը: Թագավորի տղեն էս տենում ա, համա չի խոսում. ասում ա՝ տենամ ի՞նչ պո՛ւի հանի էդ ամանի գլուխը: Գալիս են հացը հավաքում, աման-չաման կիտում, տանում. նոքարը փեշի տակիցը ամանը չի հանում, կենում ա ընչանք հարսանիքը պրծնում ա, ամեն մարդ վեր ա կենում էթում իրա տունը, նա էլ թագավորի տղի հեննա թողում ա հարսանքատունը, դուս գալի, էթում: Թագավորի տղեն էս հետ էլ ձեն-ծպտոն չի հանում. ասում ա՝ «Տենամ սրա վերջն ինչ ա ըլնում»: Որ լխացավ թե չէ, էս գեղիցն էլ դուս էկան, ընկան ճամփա:

էկան, էկան, էկան, շատն ու քիչն աստոծ գիտա, մի օր, էրկու օր, իրեք օր, մախլասի՛ մի շաբաթ, հասան էն քաղաքը, որդե թագավորի տղեն պտի իրա խրիղն աներ:

Հենց քաղաքին հասվեհաս ին, նոքարն ասեց.— Աղա՛, հրես

մենում ենք քաղաքը. ես դիտամ պտի էթաս ընդիան թագավորի կուշտը: Ընենց չի՞:

— Հա՛, — ասեց թագավորի տղեն, — հալըաթ պտի էթամ. ադաթ ա, ո՛նց կըլնի չէթամ:

— Բաս որ կէթաս թագավորի կուշտը, — ասեց նոքարը, — մարդ ա, որ կհարցնի. ո՞ր քաղաքը ո՞նց ա, հավանո՞ւմ ես, թե չէ՞, դու կասես. «Թագա՛վորն ապրած կենա, քաղաքդ շա՛տ լավ քաղաք ա, արար աշխարհքում հատը չի գտնվի, համա ափսո՞ս մի բանը փիս ա, որ ըստիան մի ծանգր ֆոտ ա գալի, որ թագա էկողի պնչին ալ-րիալը դիպնում ա»:

— Լա՛վ, որ ասեմ, սրանից ի՞նչ դուս կգա:

— Սրանից էն դուս կգա, — ասեց նոքարը, — որ էդ թագավորը մի աղջիկ ունի, էս հրեսուն տարի տեղով, բարձով հիվանդ ա: Աշխարումն էլ հեթիմ չեն թողն՝ բերել են, ինչ արել են, չեն արել՝ դրան լավանալու ճար, իլլաճ չի էլե: Էդ աղջկանից էլ ընե՛նց մի փիս ֆոտ ա գալի, ընե՛նց մի փիս ֆոտ ա գալի, որ ֆոտը մարդ ա վե բցում, սաղ երկիրը դրա ֆոտը վեր ա կալե, թողն: Ծարները կտրած, — ասեց, — բերել են քառասուն զազանոց ֆոր են քանդե, աղջկանը քցե ընդե, որ ֆոտը մարդ չըսպանի: Որ դու կհարցնես, — ասեց, — թագավորը կասի. «Դո՛րթ ա, ըսե՛նց, ըսե՛նց մի աղջիկ տունեմ», դու կասես. «Թագա՛վորն ապրած կենա, ես մի ընկեր ունեմ, նա կլավացնի»: Նո՛ր կգաս, — ասեց, — ինձ կտանես, կէթամ կլավացնեմ: Էն վախտը թագավորից ի՛նչ ուղենք՝ չի խնալի, կտա:

— Լա՛վ, — ասեց թագավորի տղեն, — ըտե՛նց կանեմ:

Գալիս են մենում քաղաքը, մի քարվանսարում վե գալի, օթախ բրեհում, կենում, իրանց առուտուրի հեննա ըլնում: Օրեն մի օրը, թագավորի տղեն լավ-լավ փեշքաշներ ա վեր ունում, վե կենում էթում ընդիան թագավորի կուշտը: Էթում ա դո՛ւզ մենում թագա-վորի ամարաթը, թագավորին գլուխ տալի, ընդե կաննում:

— Ո՛րդիան ես գալի. ի՛նչ մարդ ես, խի՞ ես էկե, — հարցնում ա թագավորը:

— Ֆլա՛ն երկրիցը, Ֆլա՛ն թագավորի տղեն եմ, — ասում ա, — էկել եմ ապրանքի: Ասում ա ու բերած փեշքաշները հանում, գնում թագավորի աղաքը:

— Բարո՛վ, հաղա՛ր բարին ես էկե, — ասում ա թագավորը, —

զլխիս վրեն տեղ ունես. է՛, դու էն ասա՛ իմ քաղաքը ո՞նց ա, հա-
վանո՞ւմ ես:

— Թագավո՛րն ապրած կենա, — ասում ա տղեն, — խոսք չու-
նեմ, քաղաքդ շա՛տ լավ քաղաք ա, համա ափսո՞ս ըստիան մի-
ծանդր ֆոտ ա գալի՝ իսանի՞ ֆոտ ա, թե ջանավարի՞ չեմ գիտա:

— Քեզանից պահեմ՝ ասսանից ի՞նչ պահեմ, — ասում ա թա-
գավորը, — մի աղջիկ ունեմ, էս թամամ երեսուն տարի տեղով,
քարձով հիվանդ ա: Աշխարհումն էլ հեքիմ չմնաց, հեքիմքաշի-
չմնաց՝ բերինք, չկարացին լավացնի. ի՞նչ դեղ անիլ, ի՞նչ դարման
անիլ՝ ճար, իլլաճ չէլավ, ընչանք հմի էլ յորդանին քացի ա տալի:
Վերջը որ շատ դեղ ու դիր արինք, տեհանք չիւնում, բերինք մի
քառասուն գազանոց ֆոր քանդիլ տվինք, նրան յորդան-դոշակով
տարանք դրինք ընդե, որ ֆոտը աշխար չվեր ունի. ընչանք աստոծ
հալքա՛թ յա դե՛ս կկտրի, յա դե՛ն:

— Թագավորն ապրած կենա, — ասում ա տղեն, — ես մի ըն-
կեր ունեմ, որ աղջկանդ տենա թե չէ՝ ալրիալը կլավացնի:

— Ղո՛րթ:

— Ղո՛րթ. թե չլավացրեց՝ մեր արինը քեզ հալալ ա:

— Բա՛ս ըստեց ա, գնա՛ էս սհաթին կանչա՛ գա. Թե լավաց-
րեց, ի՞նչ ուզենա՛ կտամ. ընչանք թագավորությունիս կեսն էլ ուզի-
իմաց կաց չեմ խնայի՝ կտամ:

— Ա՛լքիս վրեն, թագավորն ապրած կենա. էթամ կանչեմ:

էթում ա նոքարին վեր ունում, բերում թագավորի ամարաթը:

— Տղա՛, — հարցնում ա թագավորը, — իմ աղջկանը կա՞րաս
լավացնի:

— Կա՛րամ, թագավորն ապրած կենա, խի՞ չեմ կարա, —
ասում ա նոքարը:

— Նա՛զիր-վեզիր՝, — ձեն ա տալի թագավորը, — գնացեք էս
սհաթին աղջկանս հանե՛ք, բերե՛ք ըստե:

Նազիր-վեզիրն էթում են ֆորի բերանը բաց անում, պարանը
կախ տալի, աղջկանը քաշում, հանում, բերում:

Նոքարն էթում ա աղջկա կունիցը բռնում ա թե չէ, էն սհաթը
աղջիկը տեղիցը վեր ա կենում, ընդե կաննում, սաղանում, ըլնում
ոնց որ մորեն մին: Թագավորը, նազիր-վեզիրը քոմմա մնում են
մաթ էլած մտիկ անելոն:

— Տղա՛, — ասում ա թագավորը, — ուզա՛, տամ:

— Թագա՛վորն ապրած կենա,— ասում ա,— դու սաղ ըլնես,
ինչ տաս՝ դա՛րուլ եմ:

— Դարո՞ւլ ես:

— Դա՛րուլ եմ:

— Բա՛ս իմ աղջիկը քեզ եմ տալի,— ասում ա Թագա՛վորը,—
հալրա՛թ աստոծ նրան քե՛զ էր ղսմաթ արեւ. տա՛ր, մորդ կաթի
նման հալալ ըլնի:

Թագա՛վորը բերում ա էն սհաթը նոքարի հեննա նշան դնում,
օխտն օր, օխտը դշեր հարսանիք անում: Ինչ քե՛ֆ, ինչ ուրախու-
թյո՛ւն, որ էլ հալ ու հեսար չկար: Աղջկա վրեն էլ լա՛վ բաժինք,
լա՛վ փող ա դնում, որ օխտը պորտով ուտեին՝ չէր հատնի:

— Տղա՛,— ասում ա Թագա՛վորը,— չե՛ս գա մնա իմ կշտին,
դաթի ես էլ տղա չունեմ, ինձանից եղը դո՛ւ կնստես Թագա՛վոր.
ինչ ունեմ, չունեմ՝ մա՛լ, դո՛ւվաթ, խաղինա՛, քոմմա քունը կըլնի:

— Ձէ՛, Թագա՛վորն ապրած կենա,— ասում ա,— ես էլ մեր
երկրումը տո՛ւն, տե՛ղ, հերներմեր ունեմ, որ աչքները ճամփի ա,
պտի էթամ նրանց հավարին հասնեմ:

— Դո՛ւ դիտաս,— ասում ա Թագա՛վորը,— որ չես կարա, գնա՛,
աստոծ քեզ հետ: Էրկսով մի բարձի ծերանաք, ո՛րդիք, ապրե՛ք,
դորանա՛ք. ծլե՛ք, ծաղկե՛ք, կանանչե՛ք, բարով որդկերանց, թոռ-
ների տեր դառնաք:

Թագա՛փեսին ու հարսին ըստե մի լա՛վ օրհնանք ա տալի, ճամ-
փու դնում:

Թագա՛վորի տղեն էլ իրա առուտուրն անում ա, պրծնում, վե
կենում քոչ ու բարխանա են կապում, բարձում ձիանիքը, նոքարի
հեննա ընկնում ճամփա՝ դպա հոր քաղաքը: Գալիս են գալի, շատն
ու քիչն աստոծ դիտա, մի օր, էրկու օր, իրեք օր, մի շաբաթ, էր-
կու շաբաթ, իրեք շաբաթ, մախլասի՝ մի ամիս, հենց հոր քաղաքին
հասվեհատ են ըլնում, ըստե Թագա՛վորի տղեն կայնում ա նոքարի
յախեն:

— Քեզ մի բան եմ ուզում հարցնի,— ասում ա,— համա պտի
դրուտոն ասես, հա՛:

— Կաւեմ, խի՞ չեմ ասի,— ասում ա նոքարը:

— Մի՛տդ ա, որ հորս քաղաքիցը նոր ինք ճամփա դուա էկե.
էկանք, էկանք՝ մի գեղի կշտի վեր էկանք: Ըտե մի ջահել-ջիվան
տղա ին տանում Թաղեւու, մեռլատերերը քոմմա լաց ին ըլնում, դու

գնացիր աղաք ընկար, ծիծաղելուն, ուրախանալուն տարար ընչանք գերեզմանները: Ասա տենամ՝ խի՞ իր ըտեկն անում. լաց ըլնելու տեղակ՝ խի՞ իր էնքամ ուրախանում:

— Աղա՛ ջան,— ասում ա նոքարը.— ես ընդուր ի ուրախա-
նում, որ էդ տղի ֆոգին արդար էր, պտի էթար արքայությունի փայ-
լըներ: Խալիսը որ լաց ին ըլնում, անխելք ին, էսքամը շին հաս-
կանում:

— Լա՛վ, էդ էդ: Բա որ ըտիան գնացինք մի ուրիշ գեղ, ընդե-
կ էլ մի ծեր, գզըզված մարդ ին տանում թաղելու՝ նրա վրեն խի՞ իր-
էնքամ սուգ ու շիվան անում, լաց ըլնում. մի բան որ նրա հա՛յ-
հա՛յը գնացե, վա՛յ-վա՛յն էր մնացե՝ հենց նրա հալալ մեռնելու
վախտն էր:

— Աղա՛ ջան, էն ծեր մարդի հմար ես ընդուր ի լաց ըլնում,
որ նրա մեղքը շատ էր, հենց ոտով-գլխով պտի էթար զժոխքի կրա-
կի միջին էրվեր, փոթոթվեր: Խալիսը անխելք ին՝ շին հասկանում,
թե չէ նրանք էլ ինձ հեննա լաց կըլնեին:

— Շա՛տ լավ, ըս էլ դեն դնենք: Բա որ ընդիան գնացինք մի-
ուրիշ գեղ, ընդե կկան մեզ հարսանիք կանչեցին, վե կացանք գնա-
ցինք. որ հաց կերանք պրծանք, դու խի՞ նրանց մի ամանը զո-
ղացար:

— Աղա՛ ջան, էդ հարսանքատանը ինչ կար, չկար՝ քոմմա հա-
լալ աշխատանքով էր արած. համա էդ մի ամանը զողանովի էր-
Ընդուր հմար էլ ես վե կալա, բերի՝ որ հալալը հարամի հեննա
չխառնվի: Ըս էլ ըսենց: Դե ասա՛ տենամ, աղա՛ ջան, է՞լ բան ես
ուզում հարցնի, թե պրծար:

— Պրծա՛, — ասեց, — հենց ըստոնք ին, որ ասեցի:

— Դու պրծար, աղա՛ ջան, դե հմի էլ թո՛ղ ե՛ս ասեմ:

— Ասա՛, — ասեց թագավորի տղեն:

— Աղա ջան, — ասեց, — քու էլ մի՞տն ա, որ մի օր էկար մեյ-
դանը, տեհար մի մեռել քցել են գետինը, հենց ով հասնում ա՝
տալիս ա: Հարցրիր. «խի՞ էք տալի»: Ասեցին. «Ա՛հ, փող ա տալու,
սաղ վախտը շկարացինք առնի, հմի մեռել ա, ծեծում ենք, որ մեր-
փողի ինաղը նրանից հանենք»: Դու էն սհաթը հանեցիր քոմմրի-
պարտը տվիր, գնացիր տերտեր կանչեցիր, տարար քու ծախսովը
թաղի տվիր: Ես որ կամ, — ասեց, — էն մեռլի Հրեշտակն եմ. աս-
տու հրամանովը ես էկա քեզ նոքար էլա, որ քու արած լավությունի-

տեղակ ես էլ քեզ մի ուրիշ լավութիւն անեմ: Հրեա ա՛ռ, — ասեց, —
էս աղջիկն էլ քեզ, էսքամ մալ ու ղովաթն էլ քեզ, տա՛ր, մորդ
կաթի նման հալալ ըլնի: Դե մնա՛ս բարին. ես էթում եմ էլ եդ
խմ տեղը:

Հրեշտակն էս ասեց թե չէ՝ տղի աչքին էլ շէրեաց: Խեղճը մնաց
եննուցը մտիկ անելոն: Շատ որ մտիկ տվեց, տեհաւ չէ՝ չկա, Հրեշ-
տակն անէրեութք էլաւ, վե կացաւ էկաւ հոր քաղաքը, ինչ որ
զլխովը անց էր կացե՛ն՝ նստեց հորը մին-մին նաղլ արեց, ոնց որ
ես ձեզ նաղլ արի: Հերը էն սհաթը էդ բերած աղջիկը տվեց տղին՝
օխտն օր, օխտը զշեր հարսանիք արեց: Նո՛ր թաղաղան դա՛փ, զուռ-
նա՛, քե՛ֆ, ուրախութիւն, որ, ով գիտա, ընչանք հմի էլ չի պրծե:

Աստանից իրեք խնձոր վեր ընկաւ, մինն՝ ասողին, մինն՝ ասիլ
տվողին, մինն էլ՝ անկաշ ղնողին:

